

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE II
SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER II

Nako: Diiri tše 2½

Meputso: 100

HLOKOMELA

1. Lephephe le le na le matlakala a 6, kgonthišiša gore a feletše.
  2. Araba dipotšišo ka moka, gomme o šomiše mareo a maleba a Sepedi.
  3. Nomora dipotšišo go ya le ka moo di nomorilwego lephepheng le.
  4. Thoma karolo ye nngwe le ye nngwe letlakaleng le lefsa.
  5. Gore o tle o kgone go kgobela meputso, ngwala ka bothakga o be o beakanye dikarabo tša gago gabotse.
-

KAROLO YA A PADI**MACHITELA, M. S. 2013 – KGALAGALO TŠA SETU****POTŠIŠO YA 1****SETSOPOLWA A**

Bala setsopolwa se ka tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go se latela.

'Go fo swana, banna ga ba fapane le diphoofolo!'

'Wena o di kwa bjang taba tšekhwi tša Mphapantšhi?'

'Hai! Ga ke tsebe ruri.'

'Theeletša nna Molatelo. O nyalane le monna wa gago ka baka la ge o mo rata, gomme le yena a go rata. Mo hlomphe bjalo ka mathomong, o mo fe borutho bja lerato bjoo le wena o ratago a go fa bjona.'

'O realo Keletšo?'

'Ke realo mogwera. O a bona le yona taba ye ya gago ya go se mmošše ka ga bolwetši bja gago, ga ke bone e ...'

'Aowaowaa! Ge o ka ba wa leka wa mmošša, ke gona o buletše poo ya lehlaka. Ka tšatši le lengwe o tla fo kwa a re o go nyalela mogadikane.'

'O ra gore a ka ba le kgopolo ye bjalo?'

'Molatelo wee! Theeletša nna mogwera. Banna ba re nyaka re phedile gabotse, ge o ka ba wa re poo ...!'

'Gabotse wena Mphapantšhi tabana tša gago ga ke di kwešiše. O ka re maikemišetšo a gago ke go phušula lapa la Molatelo le Mojaogobedi.'

'Gopola ka moo o ratago Keletšo. Nna ke lemoša yo Molatelo ka mararankodi le marangrang ao a rarakantšhwago ke banna e le ge ba bapala ka maikutlo le maphelo a rena.'

'Aowa, kgetho ke ya gago Molatelo. O ka tšea dikeletšo tša ka goba wa tšea tša Mphapantšhi. Mmallo! Bonang nako yela e llwe ke magotlo, a re boeleng mošomong balwetši ba re letile.'

Ke nnete, baoki bao ba bararo ba ile ba boela mošomong ka ge nako ya matena e be e llwe ke magotlo. Ba ile ba phutha dikhafothini tša bona ba boela go yo ba ba tsorometša balwetši ka ditšhwana le go ba hupiša dithemometa le go ba neela dihlare le diphilisi, re sa hlwe re bolela ka go ba kgadimola le go ba tšeele fase.

[Letl. 58–59]

1.1 Hlaola mohlala wo o tšweletšago tikologo ya sebjalebja go tšwa setsopolweng sa ka godimo. (1)

1.2 Hlaloša gore na maswao a a latelago a šomišitšwe go laetša eng go tšwa setsopolweng se.

(a) (' ')

(b) (...)

(2)

- 1.3 Dipolelo tša Mphapantšhi di mo tšweletša e le mogwera wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 1.4 Na ge o lebeletše Molatelo go ya le ka fao a tšweleditšwego ka pukung ye, o bona a emela basadi bao ba nyetšwego gabotse? Fahlela karabo ya gago ka mehlala YE MEBEDI go tšwa pukung ye. (2)
- 1.5 Na maina a baanegwa ba ba latelago a sepelelana le ditiro tša bona? Hlaloša.
- (a) Mojagobedi
- (b) Molatelo (2)
- 1.6 Tšweletša maikutlo a gago ka kakaretšo mabapi le maitshwaro a Molatelo. (2)

SETSOPOLWA B

'Tabana tša ntshe o ka se di kgolwe monna Tumpu, gape o re yena o be a boifa gore ge a ka mpotša nka mo hlala. Taba ya go nkweša bohloko ke gore nako tše ka moka ge a be **(i) a eya tletlolo le tlase** a leka go lwantšha bolwetši bjoo, nna ke be ke sa lemoge selo.'

'Ga o sedupe thaka, o be o tla tseba bjang ge yena a be a sa go botše?'

'Ke be nka se tsebe, eupša bjalo ka monna wa gagwe yoo a lalago a apolana le go apešana mapai le yena ke be ke swanetše go no kgathola moswa gore se sengwe se dutše ka go feama.'

'O se ithweše molato, go be go se se o ka se dirago. Bjale mpotše, taba ya gago le Fiona o tla ba wa mmotša yona?'

'Ka botša mang?'

'Molatelo.'

'Hei! Ga ke kgolwe gore nka leka ka re poo! Gape a ka gopola gore ...' 'Hooookane! Ema gona fao. Felo fa a ke re re sa tšwa go bolela ka sephiri sa mogatšago seo mafelelong se ilego sa utologa. A o gopola gore wena se sa gago o tla se uta go fihla neng? Le ge o ka e hlehliša le moedi thota ntle e tla šala **(ii) Le ge o ka e buela leopeng, magokobu a tla go bona;** ga se nna ke bagologolo.' 'Ke a go kwa, eupša ...'

'Bona! Bona Mojagobedi, motho yo a tsebage gabotsebotse gore poledišano ke yona e agago lapa ke wena. O tloga o bone ka a gago mahlo gore setu le diphiri di nyakile go hlahlamolla lenyalo la gago. Gona mpotše, a o gopola gore ngwana yola wa gago le Fiona ge a šetše a godile a ka se tšame a go tsoma? Gape tšatši le lengwe o tla fo re o sa dutše le mogatšago le morwago wa bona go tsena kgarebe e re ke yona morwedi wa gago. O tla reng?'

[Letl. 136–137]

- 1.7 Ditiragalo tša setsopolwa se di amantšhwa le legato lefe la thulaganyo? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 1.8 Hlaloša mebolelwana ye e kotofaditšwego go ya ka tšhomišo ya yona setsopolweng se. (2)

[15]

POTŠIŠO YA 2

Ahlaahla **molaetša** wa puku ye.

Kabo ya meputso:

Teori:

(2)

Dintlha:

(10)

Tšhomišo ya polelo:

(3)

[15]**POTŠIŠO YA 3**

Badišiša setsopolwa se se latelago gore o kgone go araba dipotšišo.

Molatelo o ile go fetša go anega diaparo, gomme a yo tšea setulo a tla a dula le Tumpu mathuding a ngwako e le gore o thomile ka go hlatlega pitša ya reisi le ya nama setofong ka mola ngwakong. Ba ile ba tamišana gape, ka ge nnete gona ka segagešo madume a sa fele. Matome o be a lapišitšwe ke go botšiša Tumpu dipotšišwana tšela tša gagwe, gomme a boetše go yo bapala tsheretshere le thakana tša gagwe.

"Yola Mojagobedi nna ke lebetše gore o rile o ya kae. Ga se kgale a tšwele."

"Gabotse motho yo ke tlilego go yena ke wena. Ke na le ditaba ge ke ilalo."

"O na le ditaba ..."

[Letl. 39–41]

Ka thušo ya setšweletšwa se sa ka godimo, anke o tšweletše poledišano ye ka mokgwa wo o kgodišago go fihla ge Tumpu a tloga morago ga poledišano ya bona. Go dirišwe ditšhupasefala/ ditaetšosefala poledišanong.

Kabo ya meputso:

Sebopego sa poledišano:

(2)

Dintlha

(8)

[10]**POTŠIŠO YA 4**

Morero ke ye nngwe ya dikokwane tše bohlokwa tša go sekaseka padi. Anke o ngwale tshekatsheko ye e kgodišago ya **Morero** wa padi ye.

Kabo ya meputso:

Teori:

(2)

Dintlha:

(15)

Tšhomišo ya polelo:

(3)

[20]

60 meputso

KAROLO YA B DINGWALWAŠOMIŠWA

Araba potšišo E TEE go tše di latelago, setšweletšwa sa gago se be botelele bja mantšu a go se fete 200 (diteng fela).

POTŠIŠO YA 5

Bophelo bja mohu

[<www.google.com>]

Mogwera wa gago wa potego o hlokofoletšwe ke yo mongwe wa batswadi, o kgopetšwe go thuša ka go ba ngwalela **bophelo bja mohu**. Ba ngwalele bjona.

GOBA**POTŠIŠO YA 6**

Polelo – Motantsho wa marematlou

[<www.google.com>]

[<www.google.com>]

O yo mongwe wa barutwana bao ba memilwego moletlong wa motantsho wa marematlou. O kgopetšwe go fa polelo legatong la barutwana ba marematlou. Re alele **polelo** yeo.

[30]

Araba potšišo E TEE go tše pedi tše di latelago. Setšweletšwa sa gago se be le mantšu a go se fete 120.

POTŠIŠO YA 7

Phoustara

DIKGOKAGANO

[<www.google.com>]

[<www.google.com>]

Thala **phoustara** o fe batswadi maele goba tshedimošo mabapi le ka fao ba ka šireletšago bana ba bona kgahlanong le tšhomišompe ya dikgokagano/ marangrang a leago.

GOBA

POTŠIŠO YA 8

Tsebišo

[<www.google.com>]

[<www.google.com>]

Mopresidente wa naga o beakantše go tla tikologong ya geno go boledišana le bafsa ka bohlokwa bja tlhokomelo ya dithoto tša setšhaba. Ngwala **tsebišo** yeo le tlogo e phara mafelong ka moka a bohlokwa.

[10]

40 meputso

Palomoka: 100 meputso